Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥуҥ!

САҺА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҐЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҐЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтыннаах ыйтан тахсар

№ 151(5354) | 1979 сыл. Ахсыннаах 25 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы

ССКП РАЙКОМУГАР, РАЙСОВЕТ ИСПОЛКОМУГАР

Оройуон кинофикаторда-ра пятилетка тордүс сылын былаанарын болдьоҕун ыччат—1979 сыл ахсыннаах 20 күнүгэр толорон тиийэргэ хардарыта былааны ылынан үлэлэспиттэрэ.

Киниилэр итиэ эбэһээтэлистибэларын чистаахтык толорбуттарын түһүннэ рапортуйабыт. Ахсыннаах 20 күнүгэ туруттан сыллааҕы былаан кинотеатрдары оҥоруута 111,2 бырыһыанан, үп киирбитэ 100,3 бырыһыанан тахсарыллыбыта.

Коллектив В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун достойнайдык көрсөр гынан, онус пятилеткалаах былаанарын 1980 сыл алтыннаах 7 күнүгэр—ССРС Конституцията саҥаланыбыт күнүгэр толорон тиийбэргэ уонна пятилеткаҕа бэлэм да хаалыылаах суох түмүктүүргэ саҥа эбэһээтэлистибэни ылынна.

И. ЕГОРОВ,
киносеть директора.

М. НИКИТИНА,
партийнай тэрилтэ секретаря.

Л. НОЕВА,
местком председателя.

В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун достойнайдык көрсөр, онус пятилеткаҕа ситиһиилээх түмүктүүр иһин маассабай социалистическай куоталаһыны тэнитэргэ.

(ССКП КК Уураахтаан).

СОРУК ПУТ: ХААЛЫЫЛААҐА СУОХ ҮЛЭЛИИРГЭ

М. Е. ПЕРМЯКОВ, ССКП райкомун иккис секретара

Үүнэр сыл X пятилетка түмүктэнэр, XI пятилетка баҕата оҥоруллаллар, В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолар, ССКП XXVI съезиттэр актиривайдык бэлэмнэнэн дьылы. Киниилэр уларыйар үлэ сылыгар кубулуталарга, ленинниҥ үлэлиргэ сорук турда.

Итиннигэ үрдүк күүрэннэох дьылга государственнай былааннары, социалистическай эбэһээтэлистибэлэри толоруурга эпиэтиннэрэ ордук үрдүүр. Оҥ иһин партийнай тэрилтэлэр сыл бастаҥы күннэриттэн социалистическай куоталаһыны тэрийиккэ, кини түмэр уонна иитэр ортолуун үрдэтиккэ хаһаанныыллаҕар даҕаны ордук кордобуллаах-тыгыс үлэлиэхтэхтэр. **Социалистическай куоталаһыы сүрүн хайысхата—хаалыыллаах суох үлэлэһиккэ түмүллүүхтээх.**

Ростовчаннар итиэ үтүө-кэннээх бачыымнара дойду үгүдүнэн дириҥник өтөн киирдэ, тэрийэр уонна иитэр үлэ сүрүн не хоһоонунан буолла. Соторутаахтыта Мирный куорахха хаалыыллаах суох үлэлэһиини идеологическай өттүнэн хаччыйыы бөҕүрүөҕүгэр партия горкомнарын уонна райкомнарын секретардарын семинар-практикума ыытылынна. ССКП обкомун секретара таб. В. И. Федоров киэҥ не хоһоонноох дакылаата, оныгы атастаһыы, тэрилтэлэргэ, үлэ коллективтарыгар сылдьан хаалыыллаах суох үлэлэһиини хайдах тэриллэрин салайаччыларын истин, көрүү эмбэх саҥаны билиһиннэрдэ.

Хаалыыллаах суох үлэлиахха диэн ростовчаннар бачыымнарын тарбатыы туһунан бөҕүрүөс ССКП райкомун бюротугар дьүүллэһиллэн туһаммыах уураах ыыллан оройуонтан бу үлэ сарадаммыта эрдэри, былыргы туруга киһини астыннарбат. Онон бу бөҕүрүөскэ партийнай, профсоюзнай, комсомольскай тэрилтэлэргэ, хаһаанныстыбанай салайаччыларга кэмэ, сүбэ бэрэдэгинэн хаһыатыттан кэпсэтэрэ ыаҕалаабыннан ааҕабыт.

Онуоха маннык бөҕүрүөстэрэ ордук чорботобут:

1. Хаалыыллаах суох үлэлэһиини тэрийиккэ салайаччылар оруоллара. Бу кырата суох боппуруос. Салайаччы иитэр үлэҕэ ыытыытыгар, кини үлэ коллективын моральнай-политическай туругун иһин эпиэтиннэһиэхтэрэ ирдэбил уларыйан иһэр. Ол туһунан быйыл алтыныныга идеологическай үлэһиттэр Бүтүн Союзтааҕы сүбэ мунньахтарыгар ССКП КК секретара таабырыс М. А. Суслов эсэ төгүл бэлиэтээн этте: «Салайаччы иитэр үлэҕэ лектор, пропагандист, агитатор ортолуун толоруута—бу кыра. Иитии түмүгэр тиэрдэр итиэ үлэ дириҥ бөҕүрүөстэрэ баллар: үлэ усулуобуйата, сабыны олохтоох киэлэрин, бэйэ үлэтин стиле, бэйэ поведениета, манерата, о. д.-а.». Маннык салайаччы иитэр үлэҕэ кытыытын ойдөбүлэ наадаах тахсар. Мирный куорат тэрилтэлэрин салайаччылара бу функциялары дириҥник ойдүүллэрэ уонна толороллоро ото кэстөр. Хаалыыллаах суох үлэлэһиини хамсаатын бу дьыаланы салайаччылар бастаан бэйэлэрэ ойдоохуннэриттэн уонна тус бэйэлэриттэн ылсан тэрийбиттэриттэн саҕаламмыт. Партия горкомун бастакы секретара В. В. Пискунов аан бастаан партийнай, советскай, профсоюзнай, комсомольскай уонна хаһаанныстыбанай активы ойдотүүттэн уонна үөрэтиттэн саҕалаабыппыт диэн итиэ саанаҕа эсэ биэрэ.

Үлэ иккис этаба орто звено кадрдары—бригэдьиирдэри, звеньевойдары, маастардары, алын сүһүөх үлэ коллективтарын салайаччыларын кытта саҕаламмыт. Производствоны быһаччы салайар уонна тэрийэр, үлэни быһаччы толороччуларын кытта күн ахсын аалсыһар производство командирдарын кэмнэрэ тардыы, кинилэр итиэ бөҕүрүөскэ туугу онгоруохтаахтарын чопчу быһаарыы, эпиэтиннэстэрин үрдэтии үчүгэй түмүктэри биэрбит.

(Бүтүүтүн 2-э стр. көр).

«Якуталмаз» холбоҥук, «Хатас» совхоз бачыымнарын—сир ахсын!

ЮБИЛЕЙ ЧИЭҺИГЭР

ОРОЙУОН бөҕүр опытаах механизатора, «Чурапчы» совхоз шофора Егор Алексеевич Ноговицын онус пятилетка тордүс сылыныаҕы сорудаҕын эсэ 11 ыйга ыраатыннан аҕарбыта. Кини итиэ нэм устата ММЗ-554 маркалаах автомашинанан 101042 тонна-километрдаах үлэни толорбута. Ол былаанныттан 1042 тонна-километры нан ордук буолбута.

Чулуу шофер, «Якуталмаз» холбоҥук уонна «Хатас» совхоз коллективтарын ыҥырыыларын ойоон, бу күннэргэ В. И. Ленин юбилейын көрсө социалистическай куоталаһыыта киирсэн эсэ дьулуурдаахтык үлэлиир.

И. МОНАСТЫРЕВА.

▽

БЫЛААНЫ ТАҺЫНАН ӨҮГӨ

Комсомолка Евдокия Новгородова аҥнаҕыйдаах охох-дьаһах комбинатын парикмахердара, бэйэлэрин не кыахтарын ааҕыннан баран, сыллааҕы былаанларын ахсыннаах 25 күнүгэр толорго абэһиистэммиттэрэ.

Үлэ дьоно биэрбит тылларыгар чиэстэохтик турбуттара: сыллааҕыларын эсэ алтыныныы саҥатыгар толорбуттарын туһунан рапортуйабыттара.

Биллиэн коллектив үүнэр ленинскай үлэ сылын суотуттар үлэлиир. Саҥа дьылы көрсө былаанны таһыран 3 тыс. тахса солк. өгүнү оҥоторго дьулуһар.

В. МАКАРОВ.

▽

КВАРТАЛЛААҐЫТЫН ҮС БҮК

СУБУРУУСКАЙ аатынан совхоз Хатыыстаах отделениотын кадровай бөлүчүө М. Н. Дьячковскай соторутаахтыта аар-тайҕаттан киирдэ. Кини бастыҥ хаачыстыбалаахтык таҥнан таабыт 580-ча андаатаҕын тиэрийэ 1211 солк. турда. Онон тордүс кварталлаах сорудаҕын үс бүк толордо.

Михаил Николаевич «Хатас» совхоз коллективын В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун көрсө республика тыатын хаһаайыстыбатын бары үлэһиттэрэ эн ыҥырыытын ойоон, улуу сардыт юбилейыгар диэри былаанны таһынан эсэ забак күнү түүннүк бүлдьүүргэ сорунталаан.

И. ЧИЧИГИНАРОВ.

РСФСР онус ыҥырыылаах Верховнай Советын быыбарыгар Орджоникидзевскай уокуруктааҕы быыбар комиссиятын састаабын бигэргэтэр туһунан

Саха АССР Верховнай Советын Президиумун ЫЙААҐА

«РСФСР Верховнай Советын быыбарын туһунан» РСФСР Сокуонун 23, 24 уонна 26 ыстатыйаларыгар олоҥуран, Саха АССР Верховнай Советын Президиума уурар:

РСФСР онус ыҥырыылаах Верховнай Советын быыбарыгар Орджоникидзевскай уокуруктааҕы быыбар комиссиятын общественнай тэрилтэлэр уонна үлэ коллективтарын маннык представителлэрэ составтаах бигэргэтэргэ:

Комиссия председателэ **Данилова** Ранда Алексеевна—Орджоникидзевскай оройуоннаах коммунистическай тэрилтэттэн.

Комиссия председателин солбуйаччы **Козловскай** Юрий Петрович—«Якутпромстройматериалы» производственнай холбоҥук рабочайдарыттан, инженерэй-техническэй үлэһиттэриттэн, сулууспалаахтарыттан.

Комиссия секретара **Кондратьева** Аделаида Семеновна—государственнай эргиэн уонна потребительскай кооперация үлэһиттэрин профессиональнай союзтарын Орджоникидзевскай оройуоннаах тэрилтэтиттэн.

Комиссия чилиэннэрэ:

Грязнов Валерий Михайлович—Орджоникидзевскай оройуон, «Северовостокэлектромонтаж» Мелиоративнай тоҥоҥ участогун рабочайдарыттан, инженерэй-техническэй үлэһиттэриттэн, сулууспалаахтарыттан;

Гуськова Галина Степановна—кэбиҥнэннэрин охох-дьаһах өттүнэн хаачыйыы Орджоникидзевскай оройуоннаах комбинатын рабочайдарыттан, сулууспалаахтарыттан;

Иванова Лидия Петровна—Орджоникидзевскай оройуон Дьөппөнөөбү совхозунай рабочай кооперативын үлэһиттэрин коллективыттан;

Кельшева Анна Дмитриевна—Ыччат Бүтүн Союзтаах Ленинскэй Коммунистическай Сокуон Орджоникидзевскай оройуоннаах тэрилтэтиттэн;

Ким Зои Викторовна—Орджоникидзевскай оройуон «Бүлүүнньахтаах» совхоз рабочайдарыттан, сулууспалаахтарыттан;

Колесов Иван Петрович—Нам оройуонун «Комсомольскай» совхоз рабочайдарыттан, сулууспалаахтарыттан;

Мучин Матвей Васильевич—Мэҥэ-Хаҥалас оройуонун Павловскай орто оскуолатын учуутальларын, сулууспалаахтарын коллективыттан;

Никифоров Гаврил Гаврильевич—Уус-Алдан оройуонунааҕы балыыһа үлэһиттэрин коллективыттан;

Одарченко Иван Андреевич—Кэбээйи оройуонун «Саҥаар» шахта рабочайдарыттан, инженерэй-техническэй үлэһиттэриттэн, сулууспалаахтарыттан;

Семенов Степан Тарасович—Горнай оройуоннаах коммунистическай тэрилтэттэн;

Шеремет Надежда Павловна—Орджоникидзевскай оройуон тутуу матыырыйаалын Покровскайдаах завотун рабочайдарыттан, инженерэй-техническэй үлэһиттэриттэн, сулууспалаахтарыттан;

Яковлев Иван Иванович—Чурапчы оройуоннаах коммунистическай тэрилтэттэн.

Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ Е. ГОРОХОВА.

Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Секретара Е. КЫЧКИН.

Якутскай к., 1979 с. ахсыннаах 18 күнэ.

СОРУКПУТ: ХААЛЫЫЛААҔА СУОХ ҮЛЭЛИИРГЭ

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр).

Биһиги оройуоммутугар хаалыылааҕа суох үлэлээһинн салайааччылар балачча сонтоһутук ойдуур уонна үлэни тэрийэр күрдүк эрэйдэр, бу боппуруос орто сүһүөх кадрдар, специалистар таһымнарыгар тиийдэрин уота-күөһэ молтоон, мүлүрүйэн, эппиэтинэс илитэтэлин кытааннах ирдэбилгэ түрбата, үлэ күннээҕи нуормалыгар кубулуйбата. Онон боппуруос производствоны быһаччы салайар орто-сүһүөх кадрдар, специалистар ортолоругар күүскэ туруохтаах.

Үлэ үһүс этаба бородуукуйаны быһаччы оҥорор рабочайдар, бары үлэһиттэр ортолоругар нүүскэ ыытыллыыбыт. Маныаха рабочайдары хаалыылааҕа суох үлэлээһиннигэ кытыннарыы, киниэр кыахтарын аҕҕан-суоттаан үлэлиилэрин тэрийии, үлэ түмүгэр интэриэстээх буолуулары ситиһии, дьон үлэлиир усулуобуйаларын хаачыйыы боппуруостара туруоруллубуттар. Ол түмүгэр рабочайдар ойдоон, ылынан туран кыттыылара ситиһиллибит. Салайааччылар рабочайдар ортолоругар бэйэлэрин сылдьан үгүс үлэни ыыппыттар.

2. Хаалыылааҕа суох үлэлээһинн тэрийии систематэ билиигин, бастатан туран, бүтүн коллектив, эбэтэр совхоз, тэрилтэ таһымнаар туруорулар. Куоталаһыы түмүгүн быһаарымга үксүн совхоз, промышленнай предприятие, тутар-хааччыйар тэрилтэ былаанын эбэтэр эбэһээтэлистибэтин толорбутун дуу, толорботоҕун дуу ылыталаһан, ону хонтуруоллаан таһсабыт. Онуоха болҕомтону сүрүннээн үс кэрдэбүлгэ—валовой бородуукуйаны оҥорууга, оҥоһуллубут бородуукуйаны батарыыга уонна үлэ оҥорон таһаарыытын үрдэтиигэ былааннары толорууга уурабыт.

Государственнай былааннары толоруу—бу сокуон. Онон манна кытааныах партийнай, государственнай сыһыан, кордобул туруоруллуохтаах. Бу оттүнэн ылааххa, хаалыылааҕа суох үлэлээһинн бүтүн коллектив ииигэр турар, соруктары туруоруутан саҕаланара сөп. Ол эрээри үлэ билигин ордук дириҥник бодоҥ коллективтар ячейкаларынан — отделениеларынан, биригээдэлэринэн, сыахтарынан, фермаларынан, звеноларынан, биирдиилээн үлэһиттэринэн күүскэ тэнитиллиэхтээх. Бары коллективтар уонна үлэһиттэр хаалыылааҕа суох, эрирдэхэн былааннарын уонна эбэһээтэлистибэлэрин толорууларын хаачыйыы—бу хаалыылааҕа суох үлэлээһинн сүрүн кэрдэбүлэ буолуохтаах. Тэрийэр уонна иитэр үлэ бүүс-бүтүннүүтэ итиниэхэ бас бэриниэриллиэхтээх.

Бу үтүөкэн бачыым хас биирдии үлэһит бу хамсааһыныгa инициативалаахтык кыттыбытыттан тутулуктаах. «Бүгүн бастыҥнар ситиһиилэрэ—сарсын барыбыт кирбиитэ», «Аттыбар биир да хаалыылааҕа суох!» диэн хамсааһыныгa үлэһиттэр бука бары кыттыылара ситиһиллиэхтээх.

3. Хаалыылааҕа суох үлэлээһинн тэрийии коллектив уонна биирдии үлэһит хардары былааны, социалистическай эбэһээтэлистибэни ылыныытыттан саҕаланар. Манна ордук болҕомтолоох сыһыан эрэбиллэр. Сыллааҕы былааны үлэһиттэринэн түһэтии, онно илии баттатыы—бу куоталаһыы тэрийиигэ куолутугар сыһыан. Билигин кэлэр сылга эбэһээтэлистибэлэри ылыннарар саамай тоҕоостоох кэм. Онуоха коллектив уонна биирдии үлэһит бастатан туран В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун кэрсэ, иккиһинэн, 1980 сылы хайдах түмүктүүргэ, үсүһүнэн, онус пятилетка сорудахтарын бүтүннүүтүн толоруугa бэйэтин ис кыаҕын аарыһан-суоттаан көрөн баран чопчу хардары былааны уонна социалистическай эбэһээтэлистибэни ылыныра тэриллиэхтээх. Олору коллектив мунньахтарыгар, анаалаах түмсүүлэргэ көнүтэкээһинн ыытыллыахтаах. Онно бэлиэтэммит кирбии хайдах, ханнык ресурсалартан толоруллара, онуоха материальнай усулуобуйалар, көҕүлээһинн формалара быһаарыллаллар. Дьэ оччобо коллектив, биирдии үлэһит күнүгэ, декадаҕа, ыйга, кварталга хайдах үлэлээн, төһөнү оҥорон эбэһээтэлистибэтин толорорo дьэҥкэ буолуохтаах уонна ол күннээҕи үлэ ирдэбилигэр кубулуйуохтаах. Хаалан иһэр коллективтарга уонна үлэһиттэргэ бириэмэтигэр чопчу тэрийэр, иитэр үлэ ыытыллыахтаах, тэрээһиннэ-техническэй дьаһаллар ылыллыахтаахтар.

4. Хаалыылааҕа суох үлэлээһинн тэрийиинэн, үлэни хонтуруоллааһынынан уонна түмүктээһининэн аналлаах комиссиялар, сорох сирдэргэ штабтар дьарыктаналлар. Биһиэхэ оройуоннааҕы комиссия тэриллэн үлэлиир. Оттон совхозтарга, тэрилтэлэргэ итинник комиссиялар эбэтэр штабтар үлэлээбэттэр. Ол буолларына бу сыаналаах хамсааһыны тэнитэргэ быһаарыыны таһаарар, оперативнай салалтаны хааччыйбат. Бу итэҕэс туоратыллыахтаах. Комиссиялар эбэтэр штабтар үлэни, куоталаһыыны күнүүчэн, декаданан, ыйынан, кварталынан түмүктээн кыайыылаахтары быһаарар, хаалыылаахтары чуолкайдаан, хаалыы биричиинэлэрин арыйан уонна туоратар дьаһаллары ылан иһиэхтээхтэр.

5. Хаалыылааҕа суох үлэлээһинн пропагандалааһынн ураты суолталаах. Бу бачыымы олохтооһуну идеологическай өттүнэн хааччыйыы билигин ордук сытыытык туруорулар. Мирнэй куоракка кыһыл муннуктарга улахан суолталаах биэрэллэр эбит. Хас биирдии тэрилтэ кыһыл муннуктаах. Дьиэлэрэ мраастар, сыллаастар, киһи харахар быраҕыллар элбэх сибэккилээхтэр. Кыһыл муннуктар куоталаһыы хаамыытын көрдөрөр дьиҥнээх лабораторияннан буолбуттар. Көрдөрөн агитация оперативнай эбит. Хаалыылааҕа суох үлэлиир-гэ, былааннары уонна эбэһээтэлистибэлэри толорууга ыҥырар лозуннар, плакаттар элбэхтэр. Ким бастаан, ким хаалан иһэрин диаграммалар, схемалар толору кэпсииллэр.

Бастыҥ үлэһиттэргэ аналлаах фотопортреттар баллар. Производство бастыҥнарын, үлэһит династияларын пропагандалааһыныгa, чиэстээһиннгэ ураты болҕомто уураллар эбит. Хаалан иһээччилэри кымньыылыырга аналлаах сатирическай хаһыаттар, молниялар, колючкалар да эбийэҕэ суохтар. Куоракка, коллективка ытыктанар, бочуоттанар үлэһиттэр фотогалереяларa хас сир ахсын оҥоһуллар.

Биһиги совхоздарбыт фермаларыгар, оройуон киинин тэрилтэлэригэр кыһыл муннуктар аҕыйаҕа суохтар. Ол гынан баран киниэр эстетическэй өттүнэн лаппа тупсарыыга наадыйаллар. Көрдөрүүлэр оперативностарыгар улахан болҕомто уураллыбат. Оттон хаалыылааҕа суох үлэлээһинн түмүгэ толорооччуларгa тута тылынан, көрдөрөн агитациянан тиэрдиллэн иһиитэ—көҕүтүһүү түмүктээх буолуутун биир сүрүн мэктиэтэ.

Хаалыылааҕа суох үлэлээһинн киэҥник, массабайдык тэнитии—бу билигин биһиги партиябыт хаһаайыстыбаннай-политическай линията. Партийнай тэрилтэлэр бу үтүөкэннээх хамсааһыны киэҥник, кодьүүстээхтик тэнитэр уонна хонтуруоллуур эбээһинэстээхтэр. Ааспыт кэмнээҕи итэҕэстэрин учуоттаан пятилетканы түмүктүүр ударнай сылга хаалыылааҕа суох үлэлээһинн саҥалыы тэрийэр соруктуран. Бу үлэ совхозтарга, хаһаайыстыбаннай, хааччыйар тэрилтэлэргэ барыларыгар киэҥник олохтонорун ситиһиэхтээхпит.

Субу күннэр хардары былааннары, социалистическай эбэһээтэлистибэлэри ылыныыга, олору көмүскээһинн тэрийиигэ ордук тоҕоостоохтор. Билигин партийнай-тэрийэр, политическай-иитэр үлэ бүтүннүүтэ 1980 сылы уонна онус пятилетканы олоччутун государствоҕа иэһэ суох, ситиһиилээхтик түмүктээһиннгэ түмуллүохтээх.

ЛЕНИН ДЬЫАЛАТА ТЫЫННААХ УОННА КЫАЙАР

Дойдуга ленинскэй юбилейга киэҥник бэлэмнээһин тэнитиллэр. Бу үлэҕэ саҥа долгуну «Владимир Ильич Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун туһунан» ССКП КК уурааҕа биэрэр.

Биир уонсөй политкүнүгэ тэрийээччилэргэ, дакылааччыттарга, лектордарга, политинформатордарга уонна агитатордарга көмөҕө анаан бэсиэдэлэр, дакылааттар бириинэрийнэй тематикаларын бэчээттиибит.

В. И. Ленин—научнай ой-санаа титана, норуот сирдьитэ, толоҕоох революционер.

В. И. Ленин—Коммунистическай партияны уонна аан дойдуга бастакы социалистическай государствоны төрүттээччи.

В. И. Ленин—гениальнай теоретик, аан дойду пролетариатын улуукан ньаах стратега уонна тактига.

В. И. Ленин марксизмы айымньылаахтык сайыннарыыта.

Ленинизм—бу билиигин эпоха марксизма.

Улуу Октябрь кыайыыта—марксизм-ленинизм өрөгөйдөөһүнэ.

Социалистическай революция уонна пролетариат диктатуратын туһунан ленинскэй үөрэх интернациональнай суолтата.

ССКП XXIII, XXIV, XXV съезтэрин уураахтара—ленинскэй революционнай теорияҕа үһулуччулаах кылаат.

Социалистическай индустрия—ССРС-ка социализмы тутуу ленинскэй былаанын тутаах сүһүөҕэ.

Партия аграрнай политиката—ленинскэй кооперативнай былаан идеяларын айымньылаахтык сайыннарыы.

В. И. Ленин уонна ССРС-ка культурнай революция.

В. И. Ленин социалистическай Аҕа дойдуну көмүскээһинн туһунан.

ССРС-ка сайдыылаах социалистическай общество — ленинскэй идеялары олоххо киллэрии.

В. И. Ленин социалистическай куоталаһыы уонна үлэҕэ коммунистическай сыһыан туһунан.

Норуот олоҕун уйгутун халбаҥа суох өрө көтөҕүү—ССКП үрдүк сыала.

ССРС нациаларын уонна народностарын бырааттыы доҕордоһуулара уонна сомоҕолоһуулара—ленинскэй национальнай политика түмүгэ.

Рабочай кылаас, колхозтаах бааһынай аймах уонна народнай интеллигенция союзтаһыылара — советскай общество социальнай политическай сомоҕолоһуутун төрүтэ.

В. И. Ленин социалистическай демократия туһунан.

ССРС Конституциятыгар норуот былааһын ленинскэй идеяларын олоххо киллэрии.

Марксизм-ленинизм — ССКП политикатын научнай төрүтэ.

Партия туһунан ленинскэй үөрэх уонна билигин кэм.

Үлэ ленинскэй стилэ—партийнай салалта быстыспат бэлиэтэ.

Партия уонна норуот сомоҕолоһуута — советскай общество тулхадыйбат күүһүн кылаабынай источнига.

Социалистическай тутууга профсоюзтар оруолларын туһунан ленинскэй идеялар.

Коммунизмҥа үөрэнэргэ—Ленин ыччакка сорудаҕа.

В. И. Ленин, ССКП коммунистическай иитии туһунан.

Марксизм-ленинизм уонна аан дойдутааҕы революционнай процесс.

Аан дойдутааҕы коммунистическай хамсааһын—билигин кэм саамай сабыдыаллаах политическай күүһэ.

Пролетарскай интернационализм—ленинизм олоххо киириитэ.

Ленинизм сайыннарыыга ССКП, атын бырааттыы партиялар кылааттара.

Ленинизм уонна билигин национальнай босхолонуулаах хамсааһын.

Империализм туһунан ленинскэй теория уонна билигин кэм.

Билигин кэрдиис кэмҥэ капитализм уопсай кризиһэ дириҥээһинэ.

Ленинизм—буржуазнай идеологияны, ревизионизмы, догматизмы, национализмы утары охсуһууга бэрэбиэрэммит оружие.

ССКП тас политикатын ленинскэй принциптэрэ.

Советскай Союз эйэлээх саҥа инициативалара.

Ленинизм—революционнай охсуһуу, коммунистическай айар-тутар үлэ уонна эйэ знамята.

ССКП КК сэтинньитээҕи Пленумугар табаарыс Л. И. Брежнев этиитэ—партия уонна норуот үлэтин бобуой программата.

1980 сылы ленинскэй ударнай үлэ сыла оҥоруоҕуҥ.

Тус бэйэ пятилеткатааҕы сорудахтарын — Владимир Ильич Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутугар.

Бочуоттаах ленинскэй грамота—юбилейнай социалистическай куоталаһыы бастыҥнарыгар наҕараада.

Онус пятилетканы ударнайдык түмүктүөҕүҥ!

Ленинскэй курсунан—коммунизм кыайыытыгар!

КӨҺӨ СЫЛДЬАР БЮРО

ЫБСЛКС райкомун бюротун көһө сылдьар мунньаҕа Амма орто оскуолатыгар буолла. Онно VIII—X кылаастар үөрэнээччилэрин бөлөҕө комсомолга киирэр дьыалалара көрүллүнэ.

Бюро комсомол кэккэтигэр киирээччилэр сорохторо Устааbы иигэн-тоҥон үөрэппэтэхтэрин, комсомол историятын үчүгэйдик билбэттэрин, оскуола общественнай олоҕор ситэ кыттыбаттарын бэлиэтээтэ. Итинэн сибээстээн оскуола маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тэрилтэтигэр ыйыыны оҥоһулунна уонна ыччыкитин комсомолга киирээччилэри бэлэмнээһинн тупсарарга сорудахтанна.

Итиин тэҥэ бюроҕа учууталлар комсомольскай тэрилтэлэрин секретара З. Пудова үлэтин туһунан информациялаата. Ол түмүгэр ис-союзнай үлэҕэ, ордук учуокка уонна отчуотунааска, улахан көтүүүлэр баалара көһүннэ. Бюро комсомольскай тэрилтэ секретарыгар сэрэтиини оҥордо уонна баар итэҕэстэри түргэнник туоратарыгар эбээһинэстээтэ.

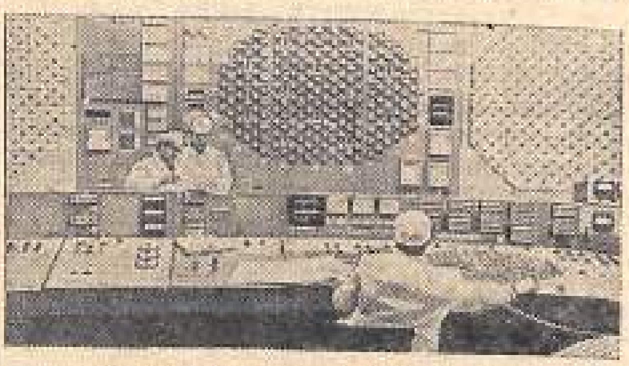

ЛЕНИНГРАДСКАЙ УОБАЛАС. В. И. Ленин аатынан атомнай электростанция тутааччылара уонна үлэлэтээччилэрэ үһүс энергетическэй блогу үлэҕэ киллэрэргэ бэлэмнииллэр. Станция кыамтата 3 мил. киловатт_чааска тиийиэҕэ.

СНИМОККА: үһүс блок салайар щита.

ССТА фотохроникатa.

Эбэһээтэлистибэ туолуутун бэрэбиэркэлиибит

ХААЛЫЫТТАН ТАХСАР ИҺИН

«Сельхозтехника» холбоһугун өрөмүөннүүр мастерскойун коллектива сыл үһүс кварталыгар бэрдэ суох көрдөрүүлэммитэ: тракторлары, автомобиллары өрөмүөннээһин номенклатурнай сорудахтара ыраахынан туолбатахтара. Үлэ үүс көрүҥнэригэр хаалыылар тахсыбыттара.

Итинэн сибээстээн коллектив пятилетка төрдүс сылын былааннарын хаалбыга суох толорор иһин сэтинньигэ, ахсынньыга ударнай ыйдарынан биллэрэн, үрдэтиллибит социалистическай эбэһээтэлистибэни ылыммыта. Онно сайыҥҥы уонна күһүҥҥү ыйдарга тахсыбыт хаалыылары ситиһиннэрэргэ, номенклатурнай сорудахтары толорор иһин икки ыйга 35 тыһ. солк. суумалаах бородуукcуйаны батарарга эрук туруоруллубута. Итиниттэн Одьулууҥҥа уонна Хатылыга өрөмүөннүүр мастерской филиалларын аһыталыырга, тиийбэт сапчас частарынан толору хааччыйарга, 1980 сыл тохсунньутугар 2 тыһ. солк. суумалаах бородуукcуйаны сорудахтан ордук оҥорорго хардары былааны ылыммыттара.

Коллектив ити ударнай ыйдарга туох ситиһиилээхнэ, үлэ-хамнас хайдаҕый? Ити туһунан билиһиннэрэргэ биһиги Новосибирскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын институтун бүтэрэн, өрөмүөннүүр мастерской сэбиэдиссэйинэн үлэлиир Е. А. Борисовтан көрдөстүбүт.

— Икки кэнники ыйдарга мастерскойга хас да саҥа үлэһити эбии ылыбыт. Билигин үлэһит ахсаана сүүһүнэн дьэ ситтэ. Уруккута дьоҕус-дьоҕус хомуйааччылар, өрөмүөннээччилэр сыахтарын холботодоон, бириигэдаларга үлэлиир ньымаҕа киирдибит. Ити үлэ оҥорумтуотун үрдэтиигэ ордук тоҕуллуга көһүннэ.

Билигин сүрүн сапчас частарынан хааччылынныбыт. Онон үлэ атахтаммат буолла. Итини таһынан үлэ хаачыстыбатын тупсарар иниттэн өрөмүөннээр уаелларга үчүгэйдик билэр бастыҥ дьоннорбутун бастыйаанайдык туруордубут. Өрөмүөн хаачыстыбатын контролер инженердэр кырыытын бэрэбиэркэлээн иһэр бэрэбиэркэлэрэ олохтонно.

Билигин 26 рабочай дьахлыт. Кииилэртон тонордор ыйдааҕы сорудахтарын 110—120 бырыһыан толорон куоталаһыы инники куоҥугэр тардыстылар. Коммунистическай үлэ ударнига Павел Павлович Макаров пятилетка түөрт сыллаах сорудаҕын болдьооҕун биир ый иннинэ толордо, 3 сыл 11 ыйга 11495 нуорма-чаастаах үлэни оҥордо. Оттон уһанар сыах электросварщига Терентий Терентьевич Дьячковскай 4 сыллаах былаанын билигин 1071 нуорма-чааһынан куоһарда. Дьэ ити курдук бастыҥ үлэһиттэр ахсааннара биһиэхэ элбээн иһэр, диир сэбиэдиссэй.

Өрөмүөннүүр мастерской уһаас корпуһугар киирдэххинэ, уһун синньигэс коридорга уонча ДТ-75 трактор кэчигирээн турарын көрөҕүн. Кэпсэтиһэн биллибиппит, үс бастакылара чолоругар түһэн, өрөмүөнтэн тахсарга бэлэм тураллар. Ити Одьулуун, Мугудай, Болтоҥо отделениеларын трактордара. Олор тастарыгар совхозтан киирбит трактористар үөмэхтэһэллэр. Кииилэр этэллэринэн, быйыл өрөмүөн хаачыстыбата куһаҕана суох. Аҕыйах төгүл сыысхаллар тахсыталаабыттара тута көннөрүллүбүттэр. Рекламационнай суруктаҕа биир даҕаны трактор мөлтөхтүк өрөмүөннэммитин туһунан суруллубатах.

Коллектив сыл устата 87 тракторы, 46 трактор двигателин өрөмүөннүүр сорудаҕын толорбут. Ити иһиттэн совхозтартан киирэн өрөмүөннэниэхтээх 57 трактор сорудаҕа 6-нан аһарыллыбыт.

Мастерскойга ударнай ыйдарга хаалыыттан тахсар иһин автомашиналары өрөмүөннээччилэр үрдүк таһаарыылаахтык үлэлээбиттэр. Сыл устата 32 автомобилы өрөмүөннүөхтээх сорудахтарын 40-нан толорбуттар. Ол гынан баран сапчас частар тиийбэттэринэн массыына двигателин өрөмүөнэ былаана тохтор куттаммыта. Билигин түргүнэн 63 мотуор оннугар 40 эрэ чөлүгэр түһэриллибит.

Таас корпус оҥоһуутун хаачыстыбата мөлтөҕүнэн улахан тымныыбыт. Манна үлэлииргэ ыарахас. Бырайыак быһыытынан үстүү трактор тэҥҥэ өрөмүөннэниэхтээх эбит. Ол оннугар, үөһэ этиллибитин курдук, биэскэ-алтаҕа тиийэ трактордары киллэрэллэр эбит. Онон инникитин мастерскойу кэҥэтэр туһунан дьарыктанарбыт наада,—диир сэбиэдиссэй.

Дьэ ити курдук, хаалыыттан тахсарга биллэрбит ударнай ыйдарыгар коллектив социалистическай эбэһээтэлистибэтин толорбут, сыл устата 325 тыһ. солк. үлэни оҥоруохтаах сорудаҕын 327 тыһ. солкуобайынан толорбут, валовой бородуукcуйаны оҥоруу былаана эмиэ 16 тыһ. солк. куоһарыллыбыт.

Г. СИВЦЕВ,
«СО» аналл. корр.

СНИМОККА: Мастерскойга үлэ кэмигэр.
П. Оконешников фотота.

Ленинскэй юбилейы саҥа ситиһиилэрдээх көрсөр иһин

Карл Маркс аатынан совхоз сылгыһыттарын социалистическай эбэһээтэлистибэлэрэ

В. И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун көрсө ударнай үлэ вахтатыгар туран 1979—1980 сс. кыстыкка сылгыттан ылыллар бородуукcуйаны элбэтиигэ пятилетка түмүктээһиннээх сылын былааннарын ситиһиилээхтик толорор туһугар биһиги маннык социалистическай эбэһээтэлистибэни ылынабыт:

— кыстык устата бэдэн сылгыны 98 бырыһыан тыыннаах ииитиэхпит;

— хас сүүстүү ийэ биэттэн 74-түү кулуну ылыахпыт;

— сылгы структуратын ыытаанахтын тутуһуохпут, племенной үлэни тупсарыыга дьаныардаахтын үлэлиэхпит.

Ити көрдөрүүлэри ситиһэргэ:

— хаһыы сылгыларын көрүүнү-харайыыны тупсарыахпыт, ырыганнаабыт «түүлэрин» бириэмэтигэр эбии аһатыыга туруоруохпут. Сылгы хаардыйыытын, мууһуруутун күнүнэ хараастыахпыт;

— звенонан үлэлиэхпит, уонна звенолар икки ардыларыгар социалистическай куоталаһыыны киэҥник тэнитиэхпит;

— Мугудайга уонна Одьулууҥҥа сылгыга анаан 12 тыһ. солк. капитальнай тутууну ыытыахпыт;

— Толой Дириҥэр племенной ядрону сылгыны хаҥатыахпыт, уһатыыга 45 убаһаны эччирэппиэнкэ киириэхпит. Одьулууҥҥа 300 сылгыга бонитировканы ыытыахпыт. Төрдө-ууһа биллэр үчүгэй хаачыстыбалаах атыырдары интиэхпит;

— биллиилээх сылгыһыттар Социалистическай Үлэ Геройа Р. И. Константинов уонна Государственнай бириэмийэ лауреата М. С. Толстоухов үлэлэрин опытын киэҥник туһаныахпыт.

(Эбэһээтэлистибэ сылгыһыттар субу муньяахтарынан ылынынна).

ФЕСТИВАЛЬ ТУГУ КӨРДӨРДӨ?

Фольклор республикатааҕы II фестивалын зонатааҕы көрүүтүгэр Аммаҕа өрүс илин эгэрин биэс оройуоннарыттан 382 норуот дьоҕурдаахтара бэйэлэрин искусстволарын көрдөрдүлэр. Онон, бастакы фестивальга тэҥнээтэххэ быйылгы көрүү ордук массабай буолла уонна ыччат хото кытынна. Инникиинэн, көрүүгэ кыттыбыт коллективтар, бииргэ толорооччулар айымньыларын, уус-уран таһыма балачча үрдүк буолла.

Кылгастык биһиги оройуоммут делегациятын кыттыытын туһунан.

Бастатан туран, көрүүгэ биһиги балачча бэлэмнээх тиийдибит.

Быйыл Үөһэ Бүлүүттэн экспериментальнай сыахха оҥоһуллубут национальнай музыкальнай инструменнары ылан оркестр тэриллибит. Онно музыкальнай училищебыт икки учууталa оонньоото. Салайааччынан Н. С. Уаров ананан үлэлээтэ. Оркестр Аммаҕа Гревт Григорин «Саха паркатыгар» диэн айымньытын ордук ситиһиилээхтик оонньоото. Ону композитор З. К. Степанов үрдүктүк сыаналаата.

Фольклор республикатааҕы II фестивалын зонатааҕы көрүүтэ Аммаҕа, биллэрин курдук, прикладной искусство жанрдарыгар оройуоннар быыстапкалара тэриллибитэ.

Биһиги оройуоммутуттан онно уран тарбахтаахтар түмсүүлэрин (салайааччы Пермякова Е. А.) 18 чилиэннэрэ 30 оҥоһуктарын ыытыннылар. Республикатааҕы жюри ордук үрдүк таһымнаахтык, үчүгэй хаачыстыбалаахтык толоруллубут үлэлэрдээх, тарсаһыннаах быыстапкаларынан биһиги уонна Мэҥэ-Хаҥалас оройуоннарын ааттаталаата.

Жюри Мария Никитина уонна Надежда Пинигина ос хоһоонноругар олоҕуран сонун сценическэй айымньыны көрдөрбүттэрин биһирээтэ. Бу нүөмэрэ жюри председателэ, филологическай наука кандидата Н. В. Емельянов сыанабыл биэрэригэр оссо пропагандалаан республикаҕа тарҕатарга сүбэлээтэ. Режиссердар ити үлэлэрэ Норуот айымньытын республикатааҕы дьиэтигэр ыытылынна.

Атын түөрт оройуон бу көрүүгэ вокальнай, инструментальнай ансамблы аҕалбатахтар. Биһиги музыкааннарбыт оонньооһуннарыгар фольклорнай музыкальнай айымньылары пропагандалыыр суолу тутуспуттара сөптөөҕүнэн ааҕылынна.

Чабырҕах курдук төрүт уус национальнай жанр сатирическай күүһүн бүгүҥҥү олоххо баар итэҕэстэри саралааһыныгар ситиһиилээхтик туһаныахха сөбүн чабырҕахсыттарбыт Мария Никитина уонна Михаил Пинигин итэҕэтиилээхтик көрдөрдүлэр.

Зонатааҕы көрүү тойуксуттар аныгы поэттар айымньыларын толору туһанар, уус-уран литератураҕа уонна фольклор бэйэ-бэйэлэригэр хардарыта орон киирэр быстыспат сибээстэрин оссо тутун бигэргэттэ. Эдэр дьоҕурдаах тойуксут Гея Яковлева итиннэҕэ хабааннаах толоруута көрөөччүлэри биһирэттэ.

Үөһэ ахтыллыбыт коллективтар, толорооччулар көрүү лауреаттарынан уонна дипломаннарынан буоллулар.

Ситиһиилэри сэргэ итэҕэстэр, быһаарыллыан эрэйэр боппуруостар эмиэ баалларэ көһүннэ.

Туох хаһаан иннинэ, саха хомуһугар дьоҕурбут костуумэ. Биһиэхэ оонньуур дьон суох буолбатахтар. Кииилэри кытта үлэ мөлтөх.

Атын итэҕэспитинэн ити тиийбит үҥкүүһүт уонна хоровой коллективтарбыт суохтара буолар. Оттон маллыы Уус-Алданга, Мэҥэ-Хаҥаласка, Алексеевскайга итинниктэр баар буолбуттара ыраатта. Ордук үөрэнээччилэр ортолоругар үлэни тэрийиигэ болҕомтобутун уурарбыт наада.

Инникитин фольклору салгыы үөрэтэн, хомуйан үлэһиттэрэ, ордук ыччаты, итиниэхэ мунутуурдук туһанарбыт наада.

И. КАНДИНСКАЙ,
райсовет исполкомун культураҕа отделын сэбиэдиссэйэ.

УУСТАРБЫТ СИТИҺИИЛЭРЭ

Биһиттэн Н. И. Новгородов мастан «Ньургун Боотур» скульптуратыгар, К. К. Колесов «Саха сирэ» панното (мас), А. Г. Николаева, А. И. Ноговицына таҥастан оһуордаах чаппараахтара, салфеткалара, быһыылара, Е. С. Пинигина сиэлтэн кобуордэрэ үрдүктүк сыаналанан автордар лауреат аатын ыллылар. Итини таһынан У. Е. Мохначевская сарыыттан дьахтар таҥаһын комплега, М. С. Ноговицына туостан оҥоһуктара дипломнарынан бэлиэтэннилэр.

Прикладной искусствоны пропагандалааһын иһин П. Е. Дьячковская, үчүгэй оҥоһуктарын иһин П. Е. Дьячковской, И. Г. Григорьев, М. П. Чепалова жюри Бочуоттаах грамоталарынан наҕараадаланнылар.

Итини тэҥэ биһиги уустарбыт ииилэригэр кэккэ соруктар тураллерын бу быыстапка эмиэ көрдөрдө. Холобур, биһиги мастан уонна мастан оҥоһуктарга болҕомтобутун оссо күүһүрдэрбит наада. Итиниэхэ маллыы Мэҥэ-Хаҥалас уустарыттан ааһахха үөрэниэххэ сөп. Мэҥэлэр үчүгэй оҥоһуктарын ордук тематикатын таба булааллар эбит. Уус-Алдантан А. Бурцев аралбыт сахалыы хомуһун комплега эмиэ үчүгэй обраһы хааллэрда. Прикладной искусствоҕа элбэннээн ханнааахтык таппа—биһиги уустарбыт атын боччумнаах соруктара.

Е. ПЕРМЯКОВА,
оройуоннааҕы уран тарбахтаахтар түмсүүлэрин салайааччыта.

1979—Оҕо аан дойдутааҕы сыла

Снимокка: Чурапчытааҕы детскэй комбинат иитиллээччитэ Оля Иванова. Киһи саҥа—түөрдэ. Саҥа дьыл бырааһынньыгар көһоон саҕарга, ырыа ыллыырга—Дед Морозу үөрдэргэ бэлэмнэнэр.

П. Сергеев фотота.

СОНУННАР

ЫРЫА, УҤКУУ АРГЫСТААХ

Улахан Күөл ыччаттара гастроллаан кэллилэр.

Сүүрбэччэ уол уонна кыыс Арыылаах, Түөйэ, Уһун Күөл олохтоохторугар бэйэлэрин айар талааннарын көрдөрдүлэр. Акулина, Николай уонна Егор Макаровтар ырыаларын, Т. Дьячковская уонна А. Макарова «Кэсигэр» диэн уонна «Чороонноох үҥкүүлэрин» дьон ордук кэрэхсээтилэр. Кинилэри сельскэй Совет депутата, Культура дьиэтин директора Галина Макарова салайан илдьэ сырытта.

Н. ФЛЕГОНТОВА.

ЫРААХТАН ТИЭЙЭН КЭЛЭН

ЧУРАПЧЫ. Сопоруунааҕыта манна Уус Алдан Бороҕонноогу кини промтоварнай маҕаһыынын продавецтара Д. Е. Попова уонна М. Н. Оконешникова кыһыҥҥы таҥас ыраахтан тиэйэн аҕалан атыылаатылар. Кинилэр Хатылыга эмиэ сырыттылар. Ыалдьыттар барыта 9 тыһ. солк. кэриҥэ суумалааҕы эргинэн бардылар.

В. ИГНАТЬЕВ.

МҮЧЧҮРГҮЙБЭТ ИЭҺИМ

„Спортивная жизнь России" сурунаал б. дь. 11 №-тэн

(Бүтүүтэ. Иннин хаһыат 153 №-рар көр).

Дьулуур уонна үлэҕэ таптал спорка куруук үчүгэй түмүктэргэ тиэрдээччилэр. 1967 сыллаахха Россия үөрэнээччилэрин сүүмэрдэммит хамаандатыгар киллэриллибитим.

Биһиги Спартакиадабыт Ленинградка буолуохтааҕа. Ол күннэри мин хаһан даҕаны умнуом суоҕа. Дойду Советскай былааһа 50 сылын бэлиэтиргэ бэлэмнэнэрэ. Революция куората, Ленин куората, бэйэтин оргойдоох киллиэнинэн биһигини сохторбута. Биһиги ионюкко киирбит «Аврораҕа», Смольнайга, ленинскэй миэстэлэргэ сылдьыталаабыппыт. Мин бу куоракка хайдах даҕаны күһаҕанныы түстэр бырааҕым суоҕун курдук санаапар чувство үөскээбитэ. Ол иһин чемпионнаан баран бэйэбин чахчы дьоллоохтуйуон аҕынмыытым. Ол кыайыы—мин улахан кыайыыларбыттан бастакылара этэ, онон саамай күндүлэрэ.

Өссө 1971 сылы умнубаппын. ССРС уонна РСФСР норуоттарын сайыҥҥы V Спартакиадаларын сыла. Олунньуга бэйэбитигэр, Якутскайга, Сибиир уонна Дальнай Восток боҕастарын кытта көрсүспүппүт. Хабаровскайтан, Владивостоктан, Иркутскайтан, Улан-Удэттэн, Читаттан маастардар кэлбиттэрэ. Ол эрээри тоҕус ыйааһынтан сэттэтигэр Саха сирин спортсменнара бастаабыттара. Ол үөрүүлээх ситиһии этэ. Кыайыы биһиэхэ эрэли үөскэппитэ, сүрдээхтик эрэ күүрдүбүтэ.

ССРС норуоттарын V сайыҥҥы Спартакиадаларын финальнай күрэхтэһиилэрин кэмэ тиийэн кэлбитэ. Күрэхтэһии олус тыҥааһыннаахтык, сытыытык барбыта. Биһиги убайбыннаан Гаврииллыын «дьиэ-кэргэнигэ» икки медалы илдьэр дьолломмуппут. Мин бэйэм ыйааһыммар, 48 кг диэри, кыһыл көмүһү, оттон кини 52 кг диэри эмиэ кыһыл көмүһү. Тэрийбиччи эттэххэ, Гавриил өссө икки төгүл ССРС чемпионунан буолбута, норуоттар икки ардыларыгар кэмэ улахан түһүүгэлэргэ ситиһиилээхтик кыттыбыта. Кини олус талааннаах, чаҕылхай суоллаах-иистээх этэ. Өскөтүн эмиэкэ молдьан улахан спорттан туораабатаҕа буоллар, өссө элбэҕи ситиһиэх этэ.

Дьэ итинэн эһиги ыйытыыгытыгар манныкта эппиэттиэхпин сөп: саамай үөрүүлээх, саамай умнуллубат түгэниинэн миэхэ ССРС норуоттарын V сайыҥҥы Спартакиадалара буолар. Мюнхеннааҕы Олимпиадаҕа кыһыл көмүс, 1973 сыллааҕы Тегераҥҥа буолбут аан дойду чемпионатын кыһыл көмүс медаллара ол түһүүгэттэн, биһиги дойдубут сүгүрүйээхэй спортивнай бырааһынньыгыттан, ситимнээхтэр. Биллэн турар, дойду чемпионаттара, Бүтүн Союзтааҕы атын турнирдар даҕаны туһунан уратылардаахтар. Ол эрээри норуот бүттүүнэ кыттар биһиги Спартакиадаларбыт ойуччу оро котобуллуугулээхтэр, ойуччу тыыннаахтар. Онно ангардас кыттыы даҕаны—хаба баҕарар спортсменнгэ улахан дьол. Дьэ ол иһин аҕыс сыл буолан баран бэйэбин оннук дьолго сапиттан тиксибитинэн ааҕынабын.

КОРРЕСПОНДЕНТ. *ССРС норуоттарын VII сайыҥҥы Спартакиадаларыгар бэлэмнэниигэ туох марырсатыылар, сарбеҕалааһыннар баалларый? Турнир хайдах барда? Күрэхтэһии кэннитгэн бэйэҥ туох түмүктэри оҥоһуннуҥ?*

Р. ДМИТРИЕВ. Быйыл кулун тутарга мин отуппун туолбутум. Хомойуох иһин, биһиэхэ спортсмен ыаҕын паспорынан көрөн сыаналыыллары собүлээччилэр билигин да аҕыйаҕа суохтар. Эһиэхэ аһаҕастык эттэххэ, мин араас дьонтортон биир боппуруоһу хаймы-үйэ хаста да иһиттим «Роман, спорттан барарыгар үолдьаспата дуо? Эн спорка туту ситиһиэххэ сөбүн барытын ситистиң — олимпийскай, чемпионугун, аан дойду чемпионаҕын, ССРС түөрт төгүллээх чемпионаҕын, Европа чемпионаҕын, атын даҕаны элбэх бочуоттаах наҕарадалар хаһаайынаҕыҥ?».

— Олору таһынан,— диэн эппиэттээччибин мин итинник сүбэһиттэргэ,— таптал диэн баар. Спорка таптал. Бэйэни дьүгнээх личность быһыытынан билэргэтинниго. Уонна өссө үөрэппит дьонуҥ иннилэригэр иэс чувствота баар. Эйигин тиһэҕэр тиийэ кииирсэргэ, күүстээхтэргэ эрэ уонна дьиҥнээх хапсыһыыга эрэ хоттороргo үөрэппиттэр иннилэригэр. Ол иһин мин быһаарыммытым: дьэ, мигигин кыайдыннар, мин күүһүм мөлтөөбүтүн, дьэ, дакаастаатыннар—оччоҕо бэйэм тохтуом.

Эппитим курдук, Спартакиада турнирдарыгар ойуччу сыһыаннаахпын. Быйылгы даҕаны күрэхтэһиигэ уратыы эппиэтинэстээхтик бэлэмнэммитим. Бэйэм билигин тренерим, көҥүл тустууга ССРС аҕыс төгүллээх чемпиона Сергей Преображенскай салалтатынан. Бу киһи биһиги спорпутугар элбэҕи оҥорбута. Быстахтык ылахха, чуолаан, бастакы хардыыларгын саҕалаабыт маастарыстыба, элбэх аат ылыннаалыгар олимпийскай чемпион Александр Иваницкай уо. д. а. көбүөр уһулуччулаах маастардарын киин сирдээбитэ.

Мин даҕаны киниэхэ улахан иэстээхпин. Бу киһи мин иннибэр тустуу техникатын, хапсыһыы тактикатын, уустуктан-уустук эйгэтин арыйбыта, спортивнай карьерабын салгыырга дьулуурбун өйөөбүтэ.

ССРС норуоттарын VII сайыҥҥы Спартакиадатын туһунан бэйэм спортивнай олоҕум биир сүрүн событиетын быһыытынан сыаналыырым. Оннук даҕаны буолбута. Мин икки Олимпиадаҕа, аан дойду хас даҕаны чемпионаттарыгар сылдьыбытым. Ол эрээри хаһан да маннык быһыыга-майгыга күрэхтэспэтэҕим, маннык бастыҥ тэрээһиини көрбөтөҕүм.

Турнир спортивнай өрүтэ эмиэ олус үрдүк таһымнаах буолбута. Сыччах бары ыйааһыннарга чемпионнар уларыйыылара тахсыбытын аҕыннахха даҕаны ол билэргэнэр. Эдэрдэр аастыр Спартакиада кыайыылаахтарын үтүрүйбүттэрэ. Ол иһигэр мин кумирым, икки төгүллээх олимпийскай чемпион Иван Ярыгин курдуктары. Спартакиада медаллара көҥүл тустуукттары кытта дойду араас муннуктарыгар бардылар —Красноярскайга уонна Карагандаҕа, Бакуга уонна Донецкайга, Фрунзеҕа, Душанбеҕа, Махачкалаҕа, Киевкэ, Ереваҥҥа, Одессаҕа, Грознайга, Минскайга. Дойду үрдүгэн Спартакиада кэбүөрүн лауреаттара олоролор. Бу—кэрэ!

Бэйэм туспунан эттэххэ, аҕыс сыл буолан баран бүттүүн норуот Спартакиадатыгар иккистээн чемпионнаабыппынан уонна ветераннар ааттарын туһан биэрбэтэхпиттэн дьоллоохпун. Саамай ыарахан көрсүһүүнэн Европа былаалгы дьыллаах чемпионун, Армения эдэр талааннаах боҕоһун Саталааннаах нояны кытта хапсыһыы буолбута. Ол эрээри мин туспар көрсүһүү үчүгэйдик түмүктэммитэ, ланпа баһыйан кыайбытым.

Бэйэм ситиһиибин дьоллоохпун. Оннооҕор өссө биһиги спорпут көрүнэр бэртээхэй маастардар кэтиллээн тахсыбыттарыттан үөрэбин. Биһиги олимпийскай кэскилбит күһаҕана суох.

КОРРЕСПОНДЕНТ. *Олимпиада—80-ҥҥа ситиһэстэн туо бэйэҥ туох былааннардаахханый? Кэнники аҕыс сылга тус олоххор туох уларыйыылар таҕыстылар? Уонна, саамай кылаабынаҕа—улахан спорка олоҕуҥ эйгэтэ түгэ биэрдэ, туох суолу—ыйыы хааллараый?*

Р. ДМИТРИЕВ. Мюнхеннааҕы Олимпиада кыһыл көмүс уонна Монреаллааҕы Олимпиада үрүҥ көмүс медаллара. Бу улахан дуу, кыра дуу? Онуоха маннык этиэххэ наада: спорт киһини кыайыыттан кыайыыга дабайарга үөрэтэр. Онон мин аны сайын Москваҕа планета чулуу атлеттарын кытта күрэхтэһэр туһуттан бэйэбиттэн тутулуктааҕы барытын оҥоруом. Итинник баҕарбат буоларым табыллыбат.

Олохпор элбэх уларыйыы таҕыста. Москваҕа костум, старшай лейтенант буоллум, физкультура институтун бүтэрдим. Кэргэннэнним, икки оҕолоохпун. Хаһыс да сылын субуруччу көҥүл тустууга ССРС сүүмэрдэммит хамаандатын комсоруна талыллабын.

Мин столицаҕа олорбун эрээри сүрэҕим, өйүм-санаам төрөөбүт кыраайбар, тыйыс эрээри кэрэ Сахам сиригэр, тардыһар. Кини миэхэ күүһү укпута, кини мигигин спортивнай эйгэҕэ таһаарбыта. Биир дойдулаахтарым Мюнхеҥҥа кыайыым кэнниттэн көрсүһүүлэрин хаһан даҕаны умнуом суоҕа. Мин Якутскай бочуоттаах гражданиныныан талыллыбытым. Дьэ, итинэр хайдахтаах чувствону үөскэтэллэрин тылынан сатаан эппэккин.

Төрөөбүт кыраайбар чаастатык сылдьааччыбын. Хаарга хапсаҕайдаһарбын, куустуурбун, түүнү күтаа таһыгар олорорбун, күһүҥҥү саһарҕаны таптыыбын. Ордук бэйэм оскуолабар Чурапчыга сылдьарбын, эдэр оҕолору көрөрбүн, кинилэргэ бэйэм опыппын биэрэрбин таптыыбын. Манна мигин, атын даҕаны маастардары кыайыы улуу искусствотыгар үөрэппиттэрэ эбээт. Ону, эстафета курдук, эдэрдэргэ биэрии—мин мүччүргүйбэт иэһим.

Итн саҥаны тоноро, өссө икки сыллааҕыта Чурапчыттан — столицаҕа, ЦСКА-ҕа, хас даҕаны талааннаах чаччаҕы ыйааһыннаах тустуукттары ыҥырбытым. Билигин бастакы ситиһии баар: Алексей Диодоров манна, Спартакиадаҕа, мин ыйааһыммар борууска медала, оттон Григорий Христофоров эмиэ итинник наҕараданы сэргэстэһэ ылыыбыт турнирга—дойду чемпионаттарыгар—ыллылар. Бу ситиһии, бэйэм иннибиттэн тренер буолар, ыччаты үөрэтээччи буолар быһаарыныыбын бигэргэттэ.

Эһиги спорт миэхэ туту биэрбитин ыйытаҕыт. Кини миэхэ барытын биэрдэ: олоктон үөрүүнү, болгарин Исаев, японец Умеда, иранец Джавади, москвич Корнилаев уо. д. а. курдук, барыларын эҕэлэ сиппэккин, күүстээх уталыылаһааччылары, эрэллээх доҕоттору. Кинилэр олус күүстээх тустуукттар. Ол иһин кинилэрдиин көрсүһүү үөрүүтэ ордук улахан.

Дьэ, арааһа, манан кыһ, сэрии түмүктүөххэ сөп буолуо. Дьоннор спорка араас суолунан киирэллэр уонна араас ыһыаман араабыы лакаастыыллар. Сорохтор, Василий Алексеев курдук, киһиэхэ кини кыаҕар муҥурдаммат саҕаны арыйаллар. Атыттар, холобур, Людмила Турищева—спорт халлаамыт кэрэтин.

Мин спортивнай биографиям дьоҕуо туту этиэн сөбүн туһунан толкуйдуубун. Кини сүүһүнэн уонна тыһыынчанан ыччаттары оскотун кинилэр спорду таптаатахтарына, ол таптал спорт хас эмэ бүк толуурарыгар итэҕэтэригэр баҕарыам этэ. Эһиэхэ, эдэр доҕотторбор, спорду кытта улуу уонна тулхайбат доҕордоһуу дьолун бэйэтинэн билэргитигэр баҕарабын.

Бэседаны суруйда
М. Абдулханов,
спорт маастара.

Оскуола олоҕо

ТУҺАЛААХ НЭДИЭЛЭ

«Кинигэ, уһун үйэлээн!» девиһинэн оскуолабытыгар кинигэ нэдиэлэтэ ыытыллыына.

Онно кинигэ олоххо суолтатын, иннинин хайдах аҕар туһунан сүбэлэри ылбыт. Аан дойдуга тахсар араас дьикти кинигэлэр тустарынан библиотекарь Дария Васильевна Ермолаева кэпсээтэ. КВН кыттыылаахтара кинигэлэн «эмтээһиннэ», кинигэ туһунан ырыалары, бириэмэни ааҕыыга күрэхтэстилэр. Кыайыылааҕыннан ахсыстар таҕыстылар.

IV—VI кылаастар кинигэ таһыгэ толкуйдаан уруһуйдааһыныга, VII—IX кылаастар бастыҥ экслибрист аатын ылар иһин күрэхтэстилэр. Үөрэнээччилэр үлэлэригэр быыстапкалар тэрийиллиилэр, учебниктары, тэтэрээттэри көрүү ыытылынна.

Маша ВЛАДИМИРОВА.
Марина ЗАХАРОВА.
Кытаанах.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печатн. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3051
№ ЗАКАЗА 154.